

Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık Düzeylerinin Geliştirilmesi: Randomize Kontrollü DeneySEL Çalışma

Improving The Intercultural Sensitivity Levels of Nursing Students: A Randomized Controlled Experimental Study

Öner ALTINTOP¹ A,B,D,E,F,G^{1b}, Filiz ADANA² A,B,C,D,E,F^{1b}

¹Koçarlı İlçe Devlet Hastanesi, Aydın, Türkiye

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin geliştirilmesini amaçlamıştır.

Yöntem: Araştırma randomize kontrollü deneySEL bir çalışmadır. Araştırmada bir üniversitenin hemşirelik fakültesi dördüncü sınıfında eğitim gören 303 öğrenci araştırma evreni olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın örneklemini 60 kontrol ve 57 deney grubu toplam 117 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma ön test, son test ve izlem verileri (eğitim bitimi ve birinci ay) Tanıtıcı Bilgi Formu, Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmanın uygulama aşamasında deney grubuna Leninger'in Kültürlerarası Hemşirelik Kuramı doğrultusunda kültürlerarası duyarlılık geliştirme eğitimi verilmiştir. Araştırma verileri tanımlayıcı istatistikler, Pearson Ki-kare testi, Student-t Test ve Tekrarlı Ölçümlerde Varyans analizi ile analiz edilmiştir. $P<0.05$ düzeyindeki değerler istatistiksel olarak önemli kabul edilmiştir. Araştırma öncesi kurum izni, etik kurul izni, ölçek kullanım izni ve katılımcılardan yazılı onam alınmıştır.

Bulgular: Deney öncesi değerlendirmede deney ve kontrol grubu öğrencilerinin kişisel özellikleri, aile özellikleri kültürel özellikleri ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam ve alt ölçek puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Deney grubundaki öğrencilerin eğitim sonrası Sorumluluk alt ölçek puanının kontrol grubuna göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Sorumluluk alt boyutunda, deney grubunda eğitim öncesi puan ortalaması 28.50 ± 4.400 , eğitim sonrası ise 28.82 ± 3.284 olarak artış göstermiştir. Kontrol grubunda ise eğitim öncesi puan ortalaması 28.46 ± 3.387 , eğitim sonrası ise 27.28 ± 3.962 olarak azalmıştır.

Sonuç: Araştırma bulguları doğrultusunda verilen eğitimin kültürlerarası duyarlılığa ilişkin sorumluluk duygusunu geliştirdiği söylenebilir. Hemşirelik öğrencilerine eğitimlerinin tüm aşamalarında kültürlerarası duyarlılık düzeylerini geliştirici eğitimlerin verilmesi önemlidir. Kültürlerarası duyarlılığı geliştirmeye yönelik araştırma çalışmaları artırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Öğrenci, Kültürlerarası, Duyarlılık, Eğitim.

ABSTRACT

Objective: This study aimed to enhance the level of intercultural sensitivity among nursing students.

Method: The research is a randomized controlled experimental study. A total of 303 students attending the fourth year of a university nursing faculty were accepted as the research population. The sample of the study consisted of 60 control and 57 experimental group, totaling 117 students. Pre-test, post-test, and follow-up (end of education and the first month) data of the study were collected with the Introductory Information Form and Intercultural Sensitivity Scale. During the implementation phase of the research, the experimental group was provided with intercultural sensitivity development training in line with Leininger's Theory of Culture Care Nursing. The research data were analyzed using descriptive statistics, Pearson Chi-square test, Student's t-test, and Analysis of Variance for Repeated Measures. Values were considered statistically significant ($p<0.05$). Institutional permission, ethical committee approval, permission to use the scale, and written consent from the participants were obtained before the research.

Results: There was no significant difference between the personal characteristics, family characteristics, cultural

Sorumlu Yazar: Filiz ADANA

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye.
filizadana@yahoo.com

Geliş Tarihi: 05.04.2024 – Kabul Tarihi: 28.01.2025

Yazar Katkıları: A) Fikir/Kavram, B) Tasarım, C) Veri Toplama ve/veya İşleme, D) Analiz ve/veya Yorum, E) Literatür Taraması, F) Makale Yazımı, G) Eleştirel İnceleme

characteristics, and total and subscale scores of the Intercultural Sensitivity Scale of the students in the experimental and control groups in the pre-test assessment ($p > 0.05$). It was found that the post-training Responsibility subscale score of the students in the experimental group was significantly higher compared to the control group ($p < 0.05$). In the Responsibility subscale, the pre-education mean score for the experimental group was 28.50 ± 4.400 , which increased to 28.82 ± 3.284 post-education. For the control group, the pre-education mean score was 28.46 ± 3.387 , which decreased to 27.28 ± 3.962 post-education. This difference was found to be statistically significant in favor of the experimental group.

Conclusion: According to the research findings, it can be said that the provided training enhanced the sense of responsibility regarding intercultural sensitivity. It is important to provide training to nursing students at all stages of their education to enhance their levels of intercultural sensitivity. Research studies aimed at improving intercultural sensitivity should be increased.

Key words: Nursing, Student, Intercultural, Sensitivity, Education.

1. GİRİŞ

Kültür, insanların sosyal davranış geliştirerek elde ettikleri deneyimleri yorumlamak için kullanmış oldukları kazanılan deneyimlerdir. Deneyimler değerleri meydana getirerek, tutum oluşturur ve insanların davranış biçimlerine etki eder (1). Tarih boyunca toplumların çeşitli nedenlerle yaşadıkları alanlardan farklı yerlere göç etmeleri, neredeyse tüm ülkelerde çok kültürlü yapıları meydana getirmiştir. Türkiye'nin hemen her bölgesi bir yandan yerel göçler nedeni ile içinde farklı kültürlere sahip insanları barındırırken; diğer yandan pek çok mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Bireylerin, kültürel yapılarına göre sağlık gereksinimleri de farklılık göstermektedir (2,3).

Toplumların hastalık ve sağlığa verdikleri değer toplumun kültürel yapısına direk olarak bağlı olduğundan; toplumların hastalık ve sağlık kavramı ile ilintili davranış veya alışkanlıklarını değiştirmeyi isteyen sağlık profesyonellerinin o topluma ait olan kültürü bilmeleri, kültürlere duyarlı olmaları gerekir. Çok kültürlü toplumlarda her şeyden önce istenilen; sağlık profesyoneli olan kişilerin kültürel konularda donanımlı olmasıdır (2). Sağlık profesyonelleri tarafından toplumun farklı kesimlerine istenilen düzeyde sağlık bakımı hizmetlerinin sunulabilmesi, kişilerin sağlık hizmetlerini kabullenmesi, toplum tarafından verilen hizmetlere etkin katılımın elde edilmesi ve toplumun eğitilebilmeleri amacıyla sağlık sektöründeki profesyonellerin kültürel olarak hassas olması gerekmektedir. Farklı kültürlere mensup kişilerin sağlık gereksinimleri de farklılıklar gösterir. Toplumun tüm bireyelerine verilmesi gereken sağlık bakım hizmetleri bireylerin kültürel değer yargılarına saygı duyulacak biçimde verilmesi gerekmektedir. Kişiler doğru bir şekilde anlamadıkları zaman iletişimde bozulmalar, kalıplaşmış yargılar, kültürel çatışma ve sağlık bakım hizmetlerinde eşitsizlik durumları ortaya çıkar. Bu durum kişilerin sağlıklarını ve verilen sağlık bakımının niteliklerini olumsuz bir şekilde etkiler (2,4-6).

Leininger'e göre hemşireler, değişik kültürlere ait olan bilgi seviyesini çoğaltarak, hastaların öz kültürüne uygun olan ve ön yargısız bakım verebilmelidir. Kültüre duyarlı hemşirelik alanının önemli bir özelliği hem mesleki yönden hem de bireysel olarak çok yönlüdür. Amerikan Hemşirelik Akademisi (ANA); hasta ile hemşire ilişkisini; “ortamın kültürü”, “hastanın kültürü” ve “hemşirenin kültürü”, biçiminde belirtmiştir. ANA'a göre; hemşireler, değer, inanç ve kendi geleneklerini “üçlü transkültürel ilişki” de bulundururlar (7).

Transkültürel Hemşirelik Derneği, Uluslararası Hemşirelik Konseyi (ICN) ve ANA; bireysel farklılıklar, adalet ve sosyal eşitlik kavramlarını göz önünde bulundurarak, kültürel içerikli ve bütüncül bir bakımı amaç edinen ve tüm dünyanın hemşirelik uygulamalarında kullanılması amacıyla ortak bir dil oluşturulmasını amaçlayan rehber meydana getirmişlerdir.

Ortaya çıkarılan rehberde temel 12 standart maddenin 7 tanesi temel odağını kültür kavramından almaktadır. Bunlar; kültürlerarası liderlik, kültür temelli bakım, kültürel açıdan farkındalık, kültür temelli sağlık bakımı sistem ve organizasyonları, eğitim ve öğretimde kültür temelli bakım çok kültürlü işgücü, kültürlerarası iletişim standartlarıdır (8).

Literatürde farklı gruplar üzerinde gerçekleştirilen çalışmalarda, kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin önemli ölçüde farklılık gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu farklılığın, hem çalışma gruplarının özelliklerinden hem de kullanılan ölçüm araçlarının çeşitliliğinden kaynaklandığı belirtilmektedir. Çalışmalar, kültürlerarası duyarlılığın alt boyutlarında geniş bir dağılım olduğunu ortaya koymaktadır. Girişimsel çalışmalarda ise bireylerin farklı kültürleri deneyimlemesinin, diğerlerinin yaşam tarzlarını ve bakış açılarını anlamalarının, kültüre ilişkin farkındalık geliştirmelerinin ve olumlu tutumlar kazanmalarının teşvik edildiği bildirilmektedir. Bununla birlikte, eğitimlerin kapsamına yönelik eksiklikler, özellikle kültürlerarası duyarlılığın alt boyutlarının her birine eşit düzeyde katkı sağlanamaması ve bireylerin kazanımlarının sürdürülebilirliğini destekleyecek uzun vadeli yaklaşımların yeterince ele alınmaması şeklinde ifade edilmektedir (4-6,9-12).

Hemşirelik mesleğine başlamanın arefesindeki son sınıf öğrencilerinin kültürel duyarlılık düzeylerinin geliştirilmesi kültürel bakım sağlamada önemli bir adımdır.

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık ve empati düzeylerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri

H₀: Kültürlerarası duyarlılık geliştirme eğitimi hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyini etkilemez.

H_{1a}: Deney grubundaki hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık geliştirme eğitimi sonrası kültürlerarası duyarlılık düzeyleri kontrol grubuna göre yüksektir.

H_{1b}: Kültürlerarası duyarlılık geliştirme eğitimi hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyini eğitim öncesine göre artırır.

2. GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın Türü

Bu çalışma; hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin geliştirilmesi amacıyla planlanmış randomize kontrollü deneySEL tipte bir araştırmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma Aydın ilinde bir üniversitenin hemşirelik fakültesinde eğitim gören dördüncü sınıf öğrencilerinde 2022-2023 Tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın yapıldığı bir üniversitenin hemşirelik fakültesinde eğitim gören 303 Türk öğrenci araştırma evreni olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın örneklemi ise 51 deney 51 kontrol grubu (Örnek hacmi G-Power 3.1.3. ile belirlenmiş; $\alpha=0.05$; $1-\beta=0.80$; etki büyüklüğü 0,5) olmak üzere toplam 102 öğrencinin oluşturması hedeflenmiş ancak olası vaka kayıpları da düşünülerek çalışmanın 60 deney ve 60 kontrol grubu olmak üzere toplam 120 öğrenci ile tamamlanması planlanmış olup 60 kontrol ve 57 deney grubu toplam 117 öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır.

Randomizasyon: Araştırmada basit rasgele randomizasyon yöntemi kullanılmıştır. Öğrencilerin tamamı listelenmiş, uygun olduğu belirlenen ve kabul eden öğrencilerden deney ve kontrol gruplarına atamada Research Randomizer (randomizer.org) kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Anket Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan form hemşirelik öğrencilerinin sosyo demografik özelliklerine, farklı ülkelerden/kültürlerden arkadaşına sahip olma durumlarını kapsayan ve literatür taraması doğrultusunda oluşturulan 19 sorudan oluşmaktadır (13,14).

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ): Chen ve Starosta tarafından geliştirilip 2010 yılında Bulduk, Tosun ve Ardıç tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Yirmi dört maddeden oluşan ve kültürlerarası duyarlılığı ölçmek için gerekli beş duygusal boyutu içerir. Ölçeğin iletişimde sorumluluk boyutu 1, 11, 13, 21, 22, 23 ve 24. maddelerden, kültürel farklılıklara saygı boyutu 2, 7, 8, 16, 18 ve 20. maddelerden, iletişimde kendine güvenme boyutu 3, 4, 5, 6 ve 10. maddelerden, iletişimde hoşlanma boyutu 9, 12 ve 15. maddelerden ve iletişimde dikkatli olma boyutu 14, 17 ve 19. maddelerden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük toplam puan 24, en yüksek toplam puan ise 120'dir. Ölçekten alınan toplam puanın artması kültürel duyarlılık düzeyinin arttığını göstermektedir. KDÖ'nin Cronbach alfa değeri 0.90 olarak belirlenmiştir (15). Bu çalışmada da Cronbach alfa değerleri Sorumluluk alt ölçeğinde 0.74 Saygı alt ölçeğinde 0.65 Güven alt ölçeğinde 0.78 İletişim alt ölçeğinde 0.66 Dikkat alt ölçeğinde 0.38 Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam puanda ise 0.73 bulunmuştur.

Eğitim İçeriğinin Oluşturulması: Araştırmanın eğitim içeriği araştırmacı tarafından literatür ve uzman görüşleri (4 Halk Sağlığı Hemşireliği Doçenti, 1 Halk Sağlığı Profesörü, 1 Halk Sağlığı Dr. Öğr. Üyesi Halk Sağlığı Doktora Mezunu Dr. Araştırma görevlisi) doğrultusunda oluşturulmuş ve aşağıdaki konuları kapsamıştır.

Kültürlerarası Duyarlılık Geliştirme Eğitimi Konuları

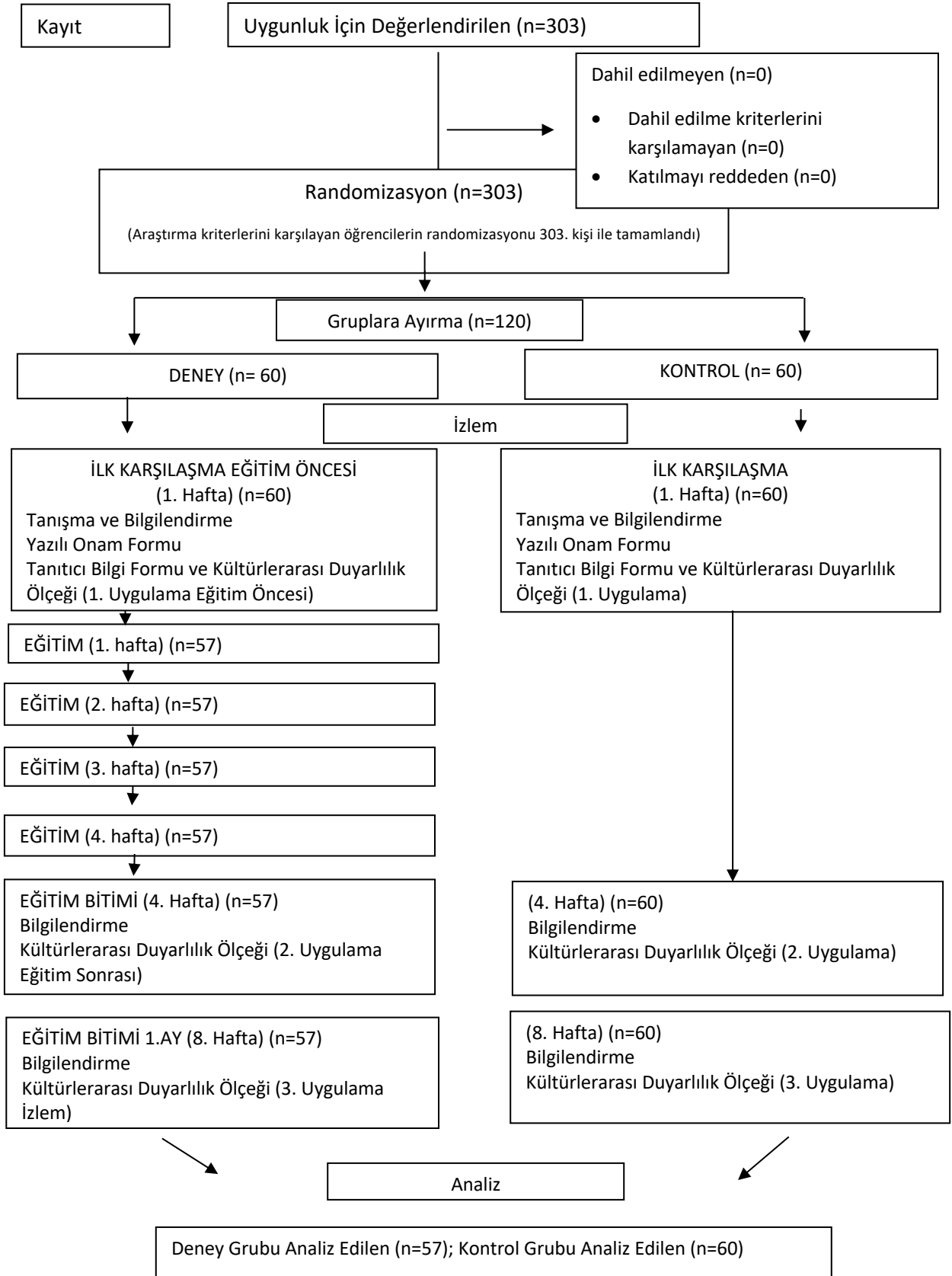
1. Kültür ve Kültürle İlişkili Kavramlar
2. Toplumsal Yapı Açısından Kültür/Kültürün Özellikleri ve Kültürel Öğeler
3. Sağlık ve Hastalığı Etkileyen Kültürel Faktörler
4. Çalışma Alanı ile İlgili Kavramlar ve Uygulamalar

Araştırmanın Ön Uygulaması: Araştırmanın ön uygulaması kapsamında Araştırma Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi öğrencileri dışındaki bir gruba anket uygulaması yapılmış anketlerin anlaşılabilirliği değerlendirilmiştir. Araştırmanın anket uygulamasına gerekli görülen düzeltmeler yapıldıktan sonra geçilmiştir Form alanyazın (7,4,12) taramasıyla hazırlanmıştır. Formda katılımcılara dair sorulan demografik bilgiler yer almaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın yürütülmesi ve veri toplama süreci CONSORT akış planında gösterilmiştir (Şekil 1).

Uygulama Süreci: Eğitim, online bir eğitim olup video konferans yoluyla sürdürülmüş, her oturum öncesi katılımcılara oturum daveti gönderilmiştir. Tanışma oturumunda katılımcılarla tanışılmış, ölçüm araçları doldurulmuş ve eğitimin uygulama süreci

Şekil 1. Consort Akış Planı

ile ilgili bilgi verilmiştir. Ayrıca ilk oturumda deney ve kontrol grupları arasında bulaşı engellemek amacıyla katılımcılarla sözlü olarak gizlilik sözleşmesi yapılmıştır. Eğitim süreci

içinde haftada bir olmak üzere toplam dört oturumda (Her oturum 20 dakika) eğitimler tamamlanmıştır. Oturumlarda eğitimler araştırmacı tarafından verilmiştir. Eğitim uygulamalarında düz anlatım, soru cevap, tartışma tekniklerine yer verilmiştir. Ayrıca eğitim sonrası her haftanın eğitim konularını içeren broşürler hazırlanarak katılımcılara iletilmiştir. Eğitimler sona erdikten hemen sonra ve bir ay sonra anket uygulamaları tamamlanmıştır. Anket uygulamaları da yine online yapılmıştır. Eğitim sırasında katılımcıların soruları yanıtlanmış, sonrasında katılımcıların sorularını yanıtlayabilmek için de her oturum sonunda araştırmacıların iletişim bilgilerine de yer verilmiştir. Ancak eğitim ve izlem süreci içinde kontrol grubuna herhangi bir girişim uygulanmamıştır. Eğitim ve izlem süreçlerinden sonra kontrol grubuna da online 4 oturumluk kayıtlı videolarla eğitim uygulanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma öncesi ilgili kurumdan (02.06.2021/37148), Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (29.12.2020/67868) resmi izinler, gönüllülerden yazılı onam ve araştırmada kullanılan ölçeklerle ilgili gerekli izinler alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan kontrol grubu öğrencilerine de araştırma bitiminde eğitim grubunda uygulanan sürece benzer şekilde haftada bir ve 20 dakika süren toplam dört oturumluk kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin geliştirilmesine yönelik video eğitim iletilmiştir. Çalışmanın Clinical Trials sistemine kaydı yapılmıştır (NCT05941026). Bu araştırma birinci yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmanın verileri Statistical Package for the Social Sciences Version 21 (PASW Inc, Chicago, IL, USA) programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada normal dağılım Gauss Eğrisi, minimum ve maksimum puan genişliği, Kolmogorov Smirnov testleri ile değerlendirilmiş ve verilerin normal dağılıma uyduğu belirlenmiştir. Araştırma verileri tanımlayıcı istatistikler (Aritmetik Ortalama, standart sapma, sıklık, yüzdelik), Pearson Ki-kare testi, Student-t Test ve Tekrarlı Ölçümlerde Varyans analizi ile analiz edilmiştir. $P < 0.05$ düzeyindeki değerler istatistiksel olarak önemli kabul edilmiştir. Araştırmada eğitim, bireylerin kişisel, aile ve kültürel özellikleri ile eğitim öncesi Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği puanları bağımsız değişken, eğitim sonrası Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği puanları bağımlı değişken olarak belirlenmiştir.

3. BULGULAR

Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık ve empati düzeylerini belirlemek amacıyla ön test-son test kontrol gruplu düzende randomize kontrollü olarak gerçekleştirilen çalışmanın verilerinden elde edilen bulgular bu bölümde yer almaktadır.

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrenciler kişisel özelliklerine göre karşılaştırıldığında; kontrol grubundaki öğrencilerin %98.3'ünün ($n=59$), deney grubundaki öğrencilerin %98.2'sinin ($n=56$) bekar olduğu, kontrol grubundaki öğrencilerin %75'inin ($n=45$), deney grubundaki öğrencilerin %84,2'sinin ($n=48$) kadın olduğu, kontrol grubundaki öğrencilerin %45'inin ($n=27$), deney grubundaki öğrencilerin %45.6'sının ($n=26$) ekonomik durumunun gelir gidere denk olduğu bulunmuştur. Ayrıca kontrol grubundaki öğrencilerin %48.3'ünün ($n=29$) yabancı dil bilme düzeyinin kötü, deney grubundaki öğrencilerin

%61.4'ünün (n=35) yabancı dil bilme düzeyinin orta düzey olduğu bulunmuştur. Kontrol grubundaki öğrencilerin yaş ortalaması 21.78 ± 1.151 , deney grubundaki öğrencilerin yaş ortalaması ise 21.71 ± 0.725 dir.

Tablo 1. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Kişisel Özelliklerine Göre Karşılaştırılması (n=117).

Kişisel Özellikler	Kontrol (n=60)		Deney (n=57)		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%		
Medeni Durum							0.001**	0.971
Evli	1	1.7	1	1.8	2	3.5		
Bekar	59	98.3	56	98.2	115	196.5		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
Cinsiyet*							1.521*	0.217
Kadın	45	75	48	84.2	93	159.2		
Erkek	15	25	9	15.8	24	40.8		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
Ekonomik Durum							0.164*	0.921
Gelir giderden az	23	38.3	23	40.4	46	78.7		
Gelir gidere denk	27	45	26	45.6	53	90.6		
Gelir giderden fazla	10	16.7	8	14	18	30.7		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
Yabancı Dil Düzey							8.854**	0.065
Çok Kötü	3	5	0	0	3	5		
Kötü	29	48.3	20	35.1	49	83.4		
Orta düzey	24	40	35	61.4	59	101.4		
İyi	3	5	1	1.8	4	6.8		
Çok İyi	1	1.7	1	1.8	2	3.5		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
	$\bar{x} \pm SS$		$\bar{x} \pm SS$				0.358***	0.721
Yaş	21.78±1.151		21.71±0.725					

*Pearson Chi Square; **Likelihood Ratio; ***Student t test

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin kişisel özellikleri karşılaştırıldığında; medeni durum, cinsiyet, ekonomik durum ve yabancı dil bilme düzeyi ve yaşlarına göre aralarında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur ($p > 0.05$).

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin aile özelliklerine göre karşılaştırılmasında; kontrol grubundaki öğrencilerin %61.7'sinin (n=37), deney grubundaki öğrencilerin %56.1'inin (n=32) anne eğitim düzeyinin ilköğretim olduğu, kontrol grubundaki öğrencilerin %40'ının (n=24), deney grubundaki öğrencilerin %49.1'inin (n=28) baba eğitim düzeyinin ilköğretim olduğu, kontrol grubundaki öğrencilerin %78.3'ünün (n=47), deney grubundaki öğrencilerin %86.0'ının (n=49) annesinin çalışmadığı, kontrol grubundaki öğrencilerin %66.7'sinin (n=40), deney grubundaki öğrencilerin %77.2'sinin (n=44) babasının çalıştığı, kontrol grubundaki öğrencilerin %86.7'sinin (n=52), deney grubundaki öğrencilerin %93'ünün (n=53) çekirdek aile tipine sahip olduğu bulunmuştur.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin aile özellikleri karşılaştırıldığında; anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne çalışma durumu, baba çalışma durumu ve aile tipi durumlarına göre aralarında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin kültürel özelliklerine göre karşılaştırılmasında; kontrol grubundaki öğrencilerin %38.3'ünün (n=23), deney grubundaki öğrencilerin %28.1'inin (n=16) Ege bölgesinde yaşadığı, kontrol grubundaki öğrencilerin %41.7'sinin (n=25) il merkezinde, deney grubundaki öğrencilerin %35.1'inin (n=20) ilçede

yaşadığı, kontrol grubundaki öğrencilerin %90.0'nin (n=54), deney grubundaki öğrencilerin %89.5'inin (n=51) daha önce yurtdışında bulunmadığı bulunmuştur.

Tablo 2. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Aile Özelliklerine Göre Karşılaştırılması (n=117).

Aile Özellikleri	Kontrol (n=60)		Deney (n=57)		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%		
Anne Eğitim Düzeyi								
İlkokul	37	61.7	32	56.1	69	117.8	0.891**	0.828
Ortaokul	11	18.3	10	17.5	21	35.8		
Lise	9	15	10	17.5	19	32.5		
Üniversite	3	5	5	8.8	8	13.8		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
Baba Eğitim Düzeyi								
İlkokul	24	40	28	49.1	52	89.1	3.030*	0.378
Ortaokul	21	35	13	22.8	34	57.8		
Lise	10	16.7	8	14	18	30.7		
Üniversite	5	8.3	8	14	13	22.3		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
Anne Çalışma Durumu								
Çalışıyor	13	21.7	8	14	21	35.7	1.156*	0.282
Çalışmıyor	47	78.3	49	86	96	164.3		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
Baba Çalışma Durumu								
Çalışıyor	40	66.7	44	77.2	84	143.9	1.595*	0.206
Çalışmıyor	20	33.3	13	22.8	33	56.1		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
Aile Tipi								
Çekirdek	52	86.7	53	93	105	179.7	3.108**	0.375
Geniş	6	10	4	7	10	17		
Birleşik	1	1.7	0	0	1	1.7		
Kurum	1	1.7	0	0	1	1.7		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
$\bar{x} \pm SS$ $\bar{x} \pm SS$								
Ailede Kişi Sayısı	4.73±2.015		4.64±1.469				0.257***	0.798

*Pearson Chi Square; **Likelihood Ratio; ***Student t test

Ayrıca kontrol grubundaki öğrencilerin %50'sinin (n=30), deney grubundaki öğrencilerin %57.9'unun (n=33) farklı ülkelerden/kültürlerden arkadaşına sahip olduğu, deney grubundaki öğrencilerin %50.9'unun (n=29), kontrol grubundaki öğrencilerin %35'inin (n=21) farklı ülkelere yaşayan komşuya/tanıdığına sahip olduğu, kontrol grubundaki öğrencilerin %53.3'ünün (n=32) yabancı kitle iletişim araçlarını takip etmediği, deney grubundaki öğrencilerin %50.9'unun (n=29) yabancı kitle iletişim araçlarını takip ettiği, kontrol grubundaki öğrencilerin %78.3'ünün (n=47), deney grubundaki öğrencilerin %89.5'inin (n=51) farklı kültüre sahip ülkede yaşamak istediği bulunmuştur.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin kültürel özellikleri karşılaştırıldığında; büyüdüğü coğrafi bölge, büyüdüğü yerleşim yeri, yurtdışında bulunma durumu, farklı ülkelere/kültürlerden arkadaşına sahip olma durumu, farklı ülkelere komşuya/tanıdığına sahip olma durumu, farklı ülkelere mensup arkadaşına sahip olma durumu, yabancı kitle iletişim araçlarını takip etme durumu, farklı kültüre sahip ülkede yaşamak isteme durumlarına göre aralarında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur (p>0.05).

Tablo 3. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Kültürel Özelliklerine Göre Karşılaştırılması (n=117).

Kültürel Özellikler	Kontrol (n=60)		Deney (n=57)		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%		
Büyüdüğü Coğrafi Bölge							7.459**	0.280
Marmara	4	6.7	7	12.3	11	19		
Ege	23	38.3	16	28.1	39	66.4		
Karadeniz	4	6.7	9	15.8	13	22.5		
Güneydoğu	10	16.7	4	7	14	23.7		
İç Anadolu	2	3.3	4	7	6	10.3		
Doğu Anadolu	5	8.3	6	10.5	11	18.8		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
Büyüdüğü Yerleşim Yeri							1.214*	0.545
Köy	19	31.7	18	31.6	37	63.3		
İlçe	16	26.7	20	35.1	36	61.8		
İl Merkezi	25	41.7	19	33.3	44	75		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
Yurtdışında Bulunma Durumu							0.009*	0.925
Evet	6	10	6	10.5	12	20.5		
Hayır	54	90	51	89.5	105	179.5		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
Farklı Ülkelerden/Kültürlerden Arkadaşa Sahip Olma							0.733*	0.392
Evet	30	50	33	57.9	63	107.9		
Hayır	30	50	24	42.1	54	92.1		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
Farklı Ülkelerde Yaşayan Arkadaşa Sahip Olma							3.011*	0.083
Evet	21	35	29	50.9	50	85.9		
Hayır	39	65	28	49.1	67	114.1		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
Yabancı Kitle İletişim Araçlarını Takip Etme							0.207*	0.649
Evet	28	46.7	29	50.9	57	97.6		
Hayır	32	53.3	28	49.1	60	102.4		
Toplam	60	100	57	100	117	200		
Farklı Kültüre Sahip Ülkede Yaşamak İsteme							2.667*	0.102
Evet	47	78.3	51	89.5	98	167.8		
Hayır	13	21.7	6	10.5	19	32.2		
Toplam	60	100	57	100	117	200		

*Pearson Chi Square; **Likelihood Ratio

Öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam ve alt ölçek eğitim öncesi puanları deney ve kontrol grubuna göre karşılaştırılmış kontrol grubunun Dikkat Alt Ölçeği puanı deney grubuna göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer alt ölçekler ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği Toplam puan arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam ve alt ölçek eğitim sonrası puanları deney ve kontrol grubuna göre karşılaştırılmış deney grubunun Sorumluluk Alt

Ölçeği puanı kontrol grubuna göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Diğer alt ölçekler ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği Toplam puan arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Araştırmaya katılan öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam ve alt ölçek izlem puanları deney ve kontrol grubuna göre karşılaştırılmış anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının Gruplara Göre Karşılaştırılması (n=117).

Toplam ve Alt Ölçek Puanları	Eğitim Öncesi			Eğitim Sonrası			İzlem		
	Kontrol	Deney	Test.p	Kontrol	Deney	t.p	Kontrol	Deney	t.p
	$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$		$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$		$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$	
Sorumluluk	28.46 $\pm$ 3.387	28.50 $\pm$ 4.400	0.058;0.954	27.28 $\pm$ 3.962	28.82 $\pm$ 3.284	2.284;0.024	27.71 $\pm$ 3.760	28.61 $\pm$ 3.604	1.317;0.191
Saygı	25.13 $\pm$ 3.698	24.84 $\pm$ 4.195	0.399;0.691	24.10 $\pm$ 3.348	24.87 $\pm$ 3.094	1.302;0.195	23.86 $\pm$ 4.382	25.19 $\pm$ 3.582	1.787;0.077
Güven	17.21 $\pm$ 3.575	17.78 $\pm$ 3.039	0.931;0.354	18.41 $\pm$ 3.356	18.64 $\pm$ 2.967	0.396;0.693	18.83 $\pm$ 3.278	18.59 $\pm$ 3.250	0.392;0.696
Hoşlanma	11.10 $\pm$ 2.056	11.71 $\pm$ 2.127	1.601;0.112	11.80 $\pm$ 1.911	12.31 $\pm$ 1.919	1.456;0.148	11.70 $\pm$ 2.492	12.03 $\pm$ 1.945	0.808;0.421
Dikkat	12.11 $\pm$ 1.530	11.45 $\pm$ 1.783	2.153;0.033	11.43 $\pm$ 1.889	11.71 $\pm$ 1.655	0.869;0.387	11.11 $\pm$ 1.896	11.59 $\pm$ 1.425	1.541;0.126
KDÖ Toplam	94.03 $\pm$ 10.153	94.31 $\pm$ 11.694	0.140;0.889	93.03 $\pm$ 11.450	96.38 $\pm$ 9.548	1.715;0.089	93.23 $\pm$ 12.685	96.03 $\pm$ 10.969	1.275;0.205

Tekrarlı ölçümlerde varyans analizi, $p<0,05$ istatistiksel olarak anlamlı.

Tablo 5. Öğrencilerin Eğitim Öncesi, Sonrası ve İzlem Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Toplam ve Alt Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması (n=117).

Toplam ve Alt Ölçek Puanları	Kontrol (n=60)				Deney (n=57)			
	Eğitim Öncesi	Eğitim Sonrası	İzlem	t; p	Eğitim Öncesi	Eğitim Sonrası	İzlem	t; p
	$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$		$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$	
Sorumluluk	28.46 $\pm$ 3.387	27.28 $\pm$ 3.962	27.71 $\pm$ 3.760	0.999;0.961	28.50 $\pm$ 4.400	28.82 $\pm$ 3.284	28.61 $\pm$ 3.604	0.853;0.013
Saygı	25.13 $\pm$ 3.698	24.10 $\pm$ 3.348	23.86 $\pm$ 4.382	0.926;0.106	24.84 $\pm$ 4.195	24.87 $\pm$ 3.094	25.19 $\pm$ 3.582	0.832;0.06
Güven	17.21 $\pm$ 3.575	18.41 $\pm$ 3.356	18.83 $\pm$ 3.278	0.988;0.705	17.78 $\pm$ 3.039	18.64 $\pm$ 2.967	18.59 $\pm$ 3.250	0.979;0.553
Hoşlanma	11.10 $\pm$ 2.056	11.80 $\pm$ 1.911	11.70 $\pm$ 2.492	0.969;0.400	11.71 $\pm$ 2.127	12.31 $\pm$ 1.919	12.03 $\pm$ 1.945	0.869;0.021
Dikkat	12.11 $\pm$ 1.530	11.43 $\pm$ 1.889	11.11 $\pm$ 1.896	0.942;0.177	11.45 $\pm$ 1.783	11.71 $\pm$ 1.655	11.59 $\pm$ 1.425	0.985;0.655
KDÖ Toplam	94.03 $\pm$ 10.153	93.03 $\pm$ 11.450	93.23 $\pm$ 12.685	0.948;0.212	94.31 $\pm$ 11.694	96.38 $\pm$ 9.548	96.03 $\pm$ 10.969	0.817;0.004

Tekrarlı ölçümlerde varyans analizi, $p<0,05$ istatistiksel olarak anlamlı.

Kontrol grubu öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam ve alt ölçek puanlarının eğitim öncesi, eğitim sonrası ve izlem karşılaştırmalarında herhangi istatistiksel bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Deney grubu öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam ve alt ölçek puanlarının eğitim öncesi, eğitim sonrası ve izlem karşılaştırmalarında; eğitim sonrası Sorumluluk, Hoşlanma Alt Ölçek ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği puanlarının eğitim

öncesine göre, izlem Saygı Alt ölçek puanının eğitim öncesine göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

4. TARTIŞMA

Kişilerarası iletişimin yoğun kullanıldığı, hele da paydaşlarından biri ya da birkaçının hasta birey olduğu sağlığa ilişkin meslek gruplarında kültürlerarası duyarlı olma durumu elzemdir. Hemşirelik mesleği hasta ve sağlıklı bireyle birebir ilişki içinde olan, sağlığa ilişkin sorunlara çözüm götüren, sağlıktan sapmalar olduğunda modern tedavi ve bakım yöntemlerini uygulayan meslek grubu olması nedeniyle, çok çeşitli kültürel özelliklere sahip bireylerle temas halindedir. Bu nedenle hemşirelik eğitimi sırasında kültürel duyarlılığın geliştirilmesi çok önemlidir.

Araştırmada, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin demografik özellikleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Her iki grupta da öğrencilerin büyük çoğunluğu bekâr olup, kadın oranı deney grubunda daha yüksektir. Ekonomik durum açısından her iki grupta da öğrencilerin yaklaşık yarısının gelir-gider dengesi olduğu tespit edilmiştir. Yabancı dil düzeyi, kontrol grubunda daha düşük, deney grubunda ise orta düzeyde yoğunlaşmıştır. Yaş ortalamaları ise her iki grup için benzer bulunmuştur. (Tablo 1).

Kültürlerarası duyarlılığa ilişkin pek çok çalışmada katılımcıların medeni durumları sorgulanmış; Özdemir (2022) katılımcıların %59'unun, Türkoğlu (2023) %53.5'inin, Uludağ (2023) %64.9'unun, Yılmaz (2023) %80.5'inin evli olduğunu bildirmişlerdir (14,16-18). Demiral (2021) hemşirelerde yaptığı çalışmasında katılımcıların %77.7 'sinin bekar olduğunu belirtmişlerdir (19). Mevcut literatür bulguları ile karşılaştırıldığında bu araştırmadan elde edilen bulgunun özellikle hemşirelik öğrencileri ile benzerlik gösterdiği dikkati çekmektedir. Bu da öğrencilerin bulunduğu yaş grubu ve dönemsel özellikler ile açıklanabilir. Literatürde, katılımcıların çoğunluğunun kadın olduğu bildirilmiştir. Çalışmalarda kadın oranları öğrencilerde %54-%81.4, hemşirelerde ve diğer katılımcılarda %53-%91.3 arasında değişmektedir (6,20-25). Literatürde Türkiye'de hemşire ve hemşirelik öğrencilerinde yapılan pek çok araştırmada da cinsiyet özellikleri benzer şekilde olup kadın cinsiyetin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Uluslararası literatür incelendiğinde de durumun benzer olduğu dikkati çekmektedir (26-30). Hemşirelik mesleği her iki cinsiyetten öğrencilerin tercih edebildiği önemli bir bilim alanıdır. Ancak mesleğin hem ulusal hem de uluslararası alanlarda kadının sosyal rollerine ilişkin algıya paralel şekilde kadın öğrenciler tarafından daha çok tercih edildiğini ifade etmek gerekir. Çalışma bulgumuz da bunu doğrular nitelikte olup katılımcıların çoğunluğunu kadın cinsiyetindeki öğrenciler oluşturmuştur.

Hem ulusal hem de uluslararası literatürde, hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin ekonomik durumlarını genellikle orta düzeyde algıladıkları görülmektedir. Çalışmalarda, katılımcıların gelirlerinin giderlerini karşıladığı oranlar hemşirelerde %49, öğrencilerde ise %55 ile %72.5 arasında değişmektedir. (6, 9, 14, 31-34). Bu sonuçlara dayanarak bir taraftan hemşirelik mesleğini tercih etmede orta ekonomik seviyedeki ailelerin yoğun olduğunu söylemek hem de hemşirelerin orta ekonomik düzeyde gelir kazandığını söylemek mümkündür. Bu araştırmada da hem deney grubundaki öğrenciler hem de kontrol grubundaki öğrenciler orta gelir düzeyinde olduklarını belirtmişlerdir. Türkiye'de neredeyse eğitimin tüm kademelerinde yabancı dil eğitimi olmakla birlikte yabancı dili geliştirebilme düzeyi her zaman tartışmalı olmuştur. Benzer şekilde üniversite müfredatlarında da yabancı dil

(Özellikle İngilizce) bulunmakta; ancak öğrenciler yabancı dili dinlemekte, anlamakta, konuşmakta ve yazmakta sıklıkla sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Program olarak da üniversitelerde yabancı dille eğitim yapan çeşitli bölümler bulunmaktadır. Ancak çok az sayıda hemşirelik programı yabancı dille eğitim sunmaktadır. Hemşirelik araştırmaları incelendiğinde Aygün (2022) %13'ünün bildiği, Türkoğlu (2023) %72.4'ünün bilmediği, Karasu (2022) %47.4'ü zayıf, 46.4'ü orta düzeyde olduğu bulunmuştur (17,22,35). Öğrencilere yönelik araştırmalar incelendiğinde Baksi (2019) %45.8'inin, Ceylan (2022) %56'sı biliyor, Güveren (2022) %45.8'inin başlangıç seviyesinde, %42.3'ünün orta düzeyde, Yakar (2016) %52'si biliyor olduğunu bildirmişlerdir (6,10,33,36). Bu araştırmada da Türkçe dilinde eğitim veren bir üniversitenin hemşirelik programındaki öğrenciler ele alındığından dil yeterliliklerine yönelik olumsuz düşündüklerini ifade etmek doğru olacaktır.

Türkiye'de üniversite eğitimine orta öğretimi başarı ile bitiren tüm vatandaşlar başvurabilmekte olup, herhangi bir yaş sınırı bulunmamaktadır. Ancak genel olarak söylemek gerekirse Türkiye'de üniversite öğrenim yaşı 18-24 yaş aralığındadır. Bu aralıkta okunan bölümüm hazırlık eğitiminin olup olmaması, eğitim süresinin uzunluğu (2,4,5,6 yıllık) yaş aralığını değiştirebilmektedir. Üniversite öğrencileri ile yapılan araştırmalar incelendiğinde de yaşın bu aralıkta kaldığı gözlemlenmektedir. Aslan (2019) çalışmasında öğrencilerin yaş ortalamasını 21.15 ± 2.3 ; Baksi (2019) 21.47 ± 2.22 ; Ceylan (2022) 21.68 ± 1.70 ; Hua (2023) 19.90 ± 0.86 ; Karasu (2022) 21.07 ± 2.01 bulmuştur (6,10, 20,35,37). Bu araştırmada da kontrol grubundaki öğrencilerin yaş ortalaması 21.78 ± 1.151 , deney grubundaki öğrencilerin yaş ortalaması ise 21.71 ± 0.725 bulunmuştur. Bu bulgunun literatür bulgularına benzerlik gösterdiği ifade edilebilir.

Araştırmada, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin aile özellikleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Her iki grupta da anne eğitim düzeyi genellikle ilköğretim düzeyinde, babaların ise büyük oranda çalıştığı görülmüştür. Çekirdek aile tipine sahip olma oranı deney grubunda biraz daha yüksek bulunurken, annelerin çoğunlukla çalışmadığı tespit edilmiştir (Tablo 2).

Araştırma ve literatür sonuçları, öğrencilerin çoğunluğunun ebeveynlerinin ilköğretim mezunu olduğunu göstermektedir. TÜİK 2021 verilerine göre, ilköğretim mezunları nüfusun %25'ini oluştururken, Türkiye'de yapılan çalışmalarda annelerin ilköğretim mezunu olma oranı %36.3-%56.4, babaların ise %29.7-%32.5 arasında değişmektedir (33, 38-40). Literatür bulguları ve bu araştırma bulguları paralellik göstermektedir. Araştırma bulgusunun Türkiye'nin eğitim özelliklerini yansıtır nitelikte olduğunu söylemek mümkündür.

Literatürde anne ve babanın çalışma durumu incelendiğinde yine Yıldırım'ın (2019) araştırması göze çarpmaktadır (39). Yıldırım'ın (2019) araştırmasında öğrencilerin %64,6'sının annesinin, %5.1'inin ise babasının çalışmadığını bildirmektedir (39). Bu araştırmada da annelerin çoğunluğunun herhangi bir işte çalışmadığı, babaların da çoğunluğunun çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu literatür bulgusu araştırma bulgumuza benzer niteliktedir. Türkiye'deki geleneksel aile yapısının halen yaygın olduğu göz önüne alındığında elde edilen bulgu şaşırtıcı değildir.

Araştırmada kontrol grubundaki öğrencilerin %86.7'sinin, deney grubundaki öğrencilerin %93'ünün çekirdek aileye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın taramasında da pek çok çalışmada katılımcıların çekirdek aileye sahip oldukları görülmüştür (14,18,33). TÜİK 2021 yılı verilerine göre çekirdek aileden oluşan hane halkı oranı

%64.4'tür. Bu araştırmanın bulgusu biraz daha yüksek oran göstermektedir. Bunun nedeninin ailelerin yerleşim yeri ile ilgili olabileceği (Ege Bölgesi ağırlıkta) düşünülmüştür (38).

Araştırmada, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin kültürel özellikleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Her iki grupta da öğrencilerin büyük çoğunluğu daha önce yurt dışında bulunmamış, ancak farklı kültürlerle sahip bir ülkede yaşamak istemiştir. Farklı ülkelerden arkadaş veya tanıdık sahibi olma oranları benzerdir. Yabancı kitle iletişim araçlarını takip etme oranı kontrol grubunda daha yüksek bulunurken, deney grubunda takip etmeme oranı dikkat çekmiştir (Tablo 3).

Bireylerin büyüdüğü coğrafi bölgeler ve yerleşim yerleri onların eğitim, kişilik, kültür gibi pek çok alanda gelişip değişmesine katkıda bulunur. Alanyazın çalışmalarında araştırmaların yapıldıkları bölgelerle bağlantılı şekilde öğrencilerin büyüdüğü coğrafi bölgeler de değişiklik göstermektedir. Türkiye'de üniversite eğitiminde pek çok öğrenci üniversiteye giriş sınavında gösterdiği başarı durumuna göre ülkenin her bölgesinden tercih yapma hakkına sahiptir. Ancak genel olarak üniversitelerin öğrenci profilleri incelendiğinde daha çok üniversitenin bulunduğu ilin çevresindeki illerden gelenlerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Literatürde yer alan araştırmalara göre de Hergül (2022) öğrencilerin %56.4'ünün, Yıldırım (2019) 39.3'ünün Ege Bölgesinde büyüdüğü saptanmıştır (21,39). Yerleşim yeri açısından literatür incelendiğinde ise öğrencilerin ağırlıklı olarak kent merkezlerinde ikamet ettiği görülmüştür. Bu araştırmada da Aydın ilindeki bir üniversite ele alındığından Ege bölgesinden gelen öğrencilerin yoğunlukta olduğu ve il merkezinde yaşadıkları görülmüştür.

Araştırmada hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerinin yaklaşık %90'ının yurt dışında hiç bulunmadıkları ancak yaklaşık yarısının farklı ülkelerden/kültürlerden arkadaşına sahip oldukları sonucu elde edilmiştir. Literatürde konuya ilişkin farklı bulgular bulunmaktadır. Literatürde yurt dışında bulunma durumu incelendiğinde, Baksi (2019) araştırmasında öğrencilerin %9.7'sinin, Hergül (2022) öğrencilerin %10'unun yurt dışında bulunma deneyiminin olduğu, Türkiye çok kültürlü bir yapısının olmasının yanı sıra yurt dışından, özellikle orta doğu ülkelerinden göç alan bir ülkedir (6,21). Ayrıca üniversitelerde de eğitim amaçlı gelen öğrenciler bulunmaktadır. Araştırmaya dahil edilen grup üniversite son sınıf öğrencileri olması nedeniyle hem kurumlarından hem de uygulamaya gittikleri alanlardan arkadaş edinmiş olabilecekleri kanısına varılmıştır. Ayrıca her iki grupta öğrencilerin yaklaşık yarısı yabancı kitle iletişim araçlarını takip etmektedirler. Bu da farklı kültürlerden arkadaş edinme olasılıklarını artırmış olabilir.

Bu araştırmada kontrol grubundaki öğrencilerin %78.3'ü, deney grubundaki öğrencilerin %89.5'i farklı kültüre sahip ülkede yaşamak istediğini ifade etmiştir. Son yıllarda Türkiye'de genç ve eğitimli nüfusun yurt dışına göçünde artış görülmektedir. TÜİK'in verisine göre, 2019'da yaş grubu 25-29 yaş aralığındaki bireyler en fazla yurt dışına göç verdiğimiz yaş aralığını oluşturmaktadır. Literatür bulguları da TÜİK verilerine paralel özellik göstermektedir (6,20 ,22,41). Yurt dışına göç etmek isteyen öğrenci ya da mezunların gerekçeleri genellikle iş bulma, sosyal refahı artırma gibi ekonomik nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Kontrol grubundaki öğrencilerin eğitim öncesi Dikkat Alt Ölçeği puanı, deney grubuna göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Ancak, diğer alt ölçekler ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği Toplam puan açısından gruplar arasında anlamlı bir fark

bulunmamıştır ($p>0.05$). Eğitim sonrası, deney grubunun Sorumluluk Alt Ölçeği puanı kontrol grubuna göre anlamlı derecede yüksek tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bunun dışında, diğer alt ölçekler ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği Toplam puan arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 4). Kontrol grubu öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam ve alt ölçek puanlarında, eğitim öncesi, eğitim sonrası ve izlem dönemleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$). Deney grubu öğrencilerinin değerlendirmelerinde ise, eğitim sonrası Sorumluluk, Hoşlanma Alt Ölçekleri ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam puanlarının eğitim öncesine göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Ayrıca, izlem döneminde Saygı Alt Ölçeği puanının da eğitim öncesine göre anlamlı derecede arttığı tespit edilmiştir ($p<0.05$) (Tablo 5).

Bu araştırmada, eğitim uygulanan deney grubunda kültürlerarası duyarlılığa ilişkin sorumluluk duygusunun geliştiği saptanmıştır. Bu bulgu, bireylerin kendilerini geliştirmeye yönelik farkındalıklarının artması ve kültürlerarası etkileşimlerde daha fazla sorumluluk hissetmeleri olarak yorumlanmıştır. Literatürde kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin geliştirilmesine yönelik kontrol grubu ile karşılaştırmalı deneysel araştırmalar sınırlı sayıda bulunmakta, mevcut çalışmalar ise farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Örneğin, Lenny ve Peng'in (2014) hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada, girişimin kültürlerarası hemşirelik bilişsel düzeylerini etkili bir şekilde geliştirdiği belirtilirken, Fadaenia ve arkadaşlarının (2022) çalışmasında müdahale ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı ifade edilmiştir (42, 43).

Bu bulgular, eğitimin deney grubu üzerinde bazı olumlu etkiler yarattığını göstermektedir. Kontrol grubunda eğitim öncesi daha yüksek Dikkat Alt Ölçeği puanı, bu öğrencilerin başlangıçtaki dikkat seviyelerinin daha iyi olduğunu, ancak eğitimin bu ölçekte deney grubu lehine bir değişim yaratmadığını düşündürmektedir. Eğitim sonrası deney grubundaki Sorumluluk Alt Ölçeği puanındaki anlamlı artış, verilen eğitimin öğrencilerde sorumluluk algısını ve bu beceriyi geliştirdiğini göstermektedir. Bu, eğitimin önemli bir çıktısı olarak değerlendirilebilir, çünkü sorumluluk, bireyler arası etkileşimlerde kritik bir faktördür. Bununla birlikte, diğer alt ölçeklerde ve toplam puanda anlamlı bir değişim olmaması, eğitimin bu alanlarda etkisinin sınırlı olduğunu düşündürülebilir. Kontrol grubu öğrencilerinde herhangi bir anlamlı farkın bulunmaması, bu grubun eğitimden etkilenmediğini ya da farklı bir gelişim göstermediğini göstermektedir. Bu durum, deney ve kontrol grupları arasındaki farklılıkların eğitimin etkisini değerlendirme açısından uygun bir temel oluşturduğunu da destekler. Deney grubundaki öğrenciler için, özellikle eğitim sonrası dönemde Sorumluluk ve Hoşlanma Alt Ölçekleri ile Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam puanlarının artışı, eğitimin bu öğrencilerde kültürlerarası etkileşimlere daha olumlu bir yaklaşım kazandırdığı şeklinde yorumlanabilir. İzlem döneminde Saygı Alt Ölçeği puanındaki artış ise eğitimin uzun vadeli etkilerinden biri olarak değerlendirilebilir. Bu sonuç, eğitimin saygı gibi temel değerlere olan katkısının sürdürülebilir olduğunu göstermektedir (31,37,42).

Araştırma, uygulama sürecinde bir üniversitenin hemşirelik son sınıf öğrencilerinden elde edilen verilerle, Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinin ölçtüğü niteliklerle, çalışmada kullanılan istatistiksel yöntemler ile sınırlıdır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, kültürlerarası duyarlılığı artırmaya yönelik eğitimin deney grubu öğrencileri üzerinde belirli olumlu etkiler yarattığını göstermiştir. Eğitim sonrası deney grubunun Sorumluluk ve Hoşlanma alt ölçekleri ile Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam puanlarında anlamlı artışlar kaydedilmiş, izlem döneminde ise Saygı alt ölçeğinde bir ilerleme gözlenmiştir. Kontrol grubunda ise eğitim öncesi Dikkat alt ölçeği puanları deney grubuna göre daha yüksek bulunmasına rağmen, eğitim süreci boyunca toplam duyarlılık veya diğer alt ölçeklerde anlamlı bir değişiklik saptanmamıştır. Bu bulgular, kültürlerarası duyarlılık eğitimlerinin hedeflenen beceriler üzerinde olumlu etkiler yaratabileceğini ortaya koymaktadır.

Kültürlerarası duyarlılığı artıran eğitim programlarının daha geniş öğrenci gruplarına yaygınlaştırılması ve bu programların içeriklerinin çeşitlendirilerek farklı duyarlılık alanlarına yönelik etkisinin artırılması önerilmektedir. Sorumluluk, Hoşlanma ve Saygı gibi alt ölçeklerde gözlemlenen olumlu değişimlerin sürdürülebilirliğini sağlamak için uzun vadeli destekleyici uygulamalar ve izlem süreçleri planlanmalıdır. Ayrıca, kontrol grupları için alternatif eğitim yöntemleri araştırılarak kültürlerarası farkındalığın yaygınlaştırılması hedeflenmelidir. Araştırmanın farklı kültürel gruplarda ve geniş örneklemelerle tekrarlanması, daha kapsamlı bulgular elde edilmesine katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma öncesi ilgili kurumdaki kurum izni, etik kurul izni ve araştırmada kullanılan ölçeklerle ilgili gerekli izinler alınmıştır. Araştırmaya katılacak öğrencilere araştırma hakkında ayrıntılı bilgi verilerek onamları alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan kontrol grubu öğrencilerine de eğitim grubunda uygulanan sürece benzer şekilde haftada bir ve 20 dakika süren toplam dört oturumluk kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin geliştirilmesine yönelik video eğitim iletilmiştir.

Çıkar Çatışması

Makalenin herhangi bir sürecinde yazarlar arasında ve herhangi bir kurum ya da kuruluş ile ilgili çıkar çatışması olmadığını beyan ederiz.

KAYNAKLAR

1. Güney, S., Nurmakhmatuly, A. (2007). Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18), 62-86.
2. Özkan, M., & Adana, F. (2023). Intercultural and Ethical Sensitivity Levels of Healthcare Professionals and Related Factors. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 31(1), 11.
3. Abaslı, K., Polat, Ş. (2019). Öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık ve Kültürel Zekâya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 193-202.
4. Donelan, M., (2010). Dynamic principles of gait and their clinical implications.

Physical Therapy 90(2), 157-174.

5. Pieski. M.K.F., (2011). Developing Intercultural Sensitivity Through Immersion Experiences In Unfamiliar Cultural Milieux: Implications For Teacher Education And Professional Development. (Doktora Tezi). Kent State University.
6. Baksı, A., Sürücü, H. A., & Duman, M. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürler Arası Duyarlılıkları ve İlişkili Faktörlerin Değerlendirilmesi. *JAREN Journal of Academic Research in Nursing*, 5(1), 31-39.
7. Şahin, N. H., Bayram, G. O., & Avcı, D. (2009). Culturally sensitive care: Transcultural nursing. *Journal of Education and Research in Nursing*, 6(1), 2-7.
8. Transcultural Nursing Society. <https://tcns.org/>
9. Mamueva, F. (2021). Ebelik Öğrencilerinin Kültürel Duyarlılık Düzeylerinin Karma Yöntemle İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
10. Ceylan S.S, Çetinkaya B. (2022) Göçmen Hastalara Bakım Veren Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürel Duyarlılık Düzeyleri ve Deneyimleri: Bir Karma Yöntem Araştırması. *YBH Dergisi*. 3(2):1-20
11. Özdemir S, Kıymaz D. (2023), The Difficulties Experienced by Nurses Working in A Tertiary Hospital in Turkey while Providing Health Care to Immigrant and Refugee Patients and Intercultural Sensitivity. *Mid Blac Sea Journal of Health Sci*, 9(2): 268-280.
12. Salopelto. H., (2008). Intercultural Copetence Through Drama A Teaching Experiment. (A Pro Gradu Thesis). University Of Jyväskylä.
13. Ögüt. N., Olkun E.O., (2018). Üniversite Öğrencilerinin Kültürlerarası İletişim Kaygı Düzeyi: Selçuk Üniversitesi Örneği. *Selçuk İletişim*, 11(2), 54-73.
14. Yılmaz, E. H., & Tanrıverdi, G. (2023). Birinci Basamak Sağlık Çalışanlarında Kültürel Yeterlilik ve İlişkili Faktörler. *Sağlık Bilimleri Dergisi (Journal of Health Sciences)*, 32(1), 13-23.
15. Bulduk, S., Tosun, H. ve Ardic, E.(2010). Türkçe Kültürler Arası Duyarlılık Ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinde ölçümsel özellikleri. *TürkiyeKlinikleriJMedEthics*, 19(1), 25-31.
16. Özdemir, F., Evgin, D., & İnci, F. (2022). Pediatri Hemşirelerinin Kültürel Duyarlılıkları ve Mülteci Hastalara Yönelik Aile Merkezli Bakım Uygulamaları: Kesitsel Bir Çalışma. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Science*, 14(2), 332-344.
17. Türkoğlu, N., & Sönmez, S.B. (2023). Hemşirelerin kültürel yeterlilik ile etnik merkezilik düzeyleri arasındaki ilişki ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 5(1), 26-36.
18. Uludağ, E., & Mumcu, B. (2023). The Effects of Cultural and Emotional Intelligence on Care in Nursing. *Health Science Quarterly*, 3(1), 1-11.
19. Demiral, M. (2021). Cerrahi Servislerinde Çalışan ve Farklı Kültürden Gelen Hastalara Bakım Veren Hemşirelerin Kültürel İletişim Yeterliliği. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
20. Aslan, G. K., Kartal, A., Turan, T., Yiğitoğlu, G. T., & Kayan, S. (2019). Sağlıkla İlgili Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılıkları ve İlişkili Bazı Faktörlerin İncelenmesi. *FNJN Florence Nightingale Journal of Nursing*,

27(2), 188-200.

21. Hergül, F., & Gök, F. (2022). Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık Düzeylerinin İncelenmesi. *MAS Journal of Applied Sciences*, 7(1), 228-240.
22. Aygün, Ö. (2022). Bir Turizm Bölgesindeki Özel Hastanelerde Çalışan Hemşirelerin Kültürlerarası Duyarlılıklarının İncelenmesi. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 4(2), 146-158.
23. Durgun H, Uzunsoy E, Temür A, Huysuz K. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları ile dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler algıları. *Ordu University Journal of Nursing Studies*, 2(2),87-95.
24. Budak, F. ve Karasu, F. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık Algıları ve Klinik Liderlik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Journal of Healthcare Management and Leadership*, (1), 15-27.
25. Çakmak, H. S., Özer Küçük, E., Ağadayı, E., & Kahveci, R. (2020). Bir Araştırma Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Kültürlerarası Duyarlılıkları ve Göçmen Hastalar ile İlgili Görüşleri. *Ankara Med J*, 4, 882-894.
26. Yenphech, C. & Intanoo, K. (2022). Intercultural sensitivity and social intelligence: The Case of EFL internship undergraduate learners. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 18(2), 860-876.
27. Li, C., Kon, A. L. L., & Ip, H. H. S. (2022). Use Virtual Reality to Enhance Intercultural Sensitivity: A Randomised Parallel Longitudinal Study. *IEEE Transactions on Visualization and Computer Graphics*, 28(11), 3673-2683.
28. Khabir M, Jabbari AA and Razmi MH (2022) Flipped Presentation of Authentic Audio-Visual Materials: Impacts on Intercultural Sensitivity and Intercultural Effectiveness in an EFL Context. *Front. Psychol.* 13(832862), 1-10.
29. Niitsu, K., Kondo, A., Abuliezi, R., & Dyba, N. A. (2022). The Impact of Collaborative Online International Learning on Intercultural Sensitivity Among Nursing Students in the United States and Japan. *Nursing Education Perspectives*, 00, 00, 1-2.
30. Mohammad Mohammadi, Mohammad Hossein Yousefi & Asghar Salimi (2023) Effects of Intercultural Sensitivity and Critical Thinking Trainings on Teachers' Professional Development, *Journal of Intercultural Communication Research*, 52(3), 334-356.
31. Özdişçi, A. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinde Çalıştay Yoluyla Kültürel Duyarlılığın Geliştirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
32. Yeşilfidan, D., Özkan, M., & Adana, F. (2024). Developing the Health Literacy Levels of Nursing Students: A University Case. *Meandros Medical And Dental Journal*, 25(1), 36-42.
33. Güveren, N. (2022). Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Kültürel Zekâ ile Kültürel Duyarlılıkları Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü , İstanbul.
34. Abbas, N. K. (2023). Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürel Farkındalık ve Kültürel Arası Duyarlılık Düzeylerinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırşehir.

35. Karasu, F., Polat, F., & Okuyan, C. B. (2022). The determination of intercultural sensitivity and ethnocentrism levels among nurses and nursing students: A border city study in Turkey. *Perspectives in Psychiatric Care*, 58, 314-322.
36. Yakar, H. (2016). Farklı Kültürlerden Gelen Hastalara Bakım Veren Hemşirelerin Kültürel İletişim Yeterliliği. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
37. Hua, J., Kondo, A., & Moross, J. (2023). Enhancing Intercultural Sensitivity in Japanese Nursing Students through International Online Nursing Courses: A Quasi-Experimental Study. *Nurse Education Today*, 128.
38. TÜİK 2021. <https://www.tuik.gov.tr/>
39. Yıldırım, K., Aykaç, N., Okçu, S.T. (2019) Yaratıcı drama ve resimli çocuk kitapları: kültürlerarası duyarlılığı geliştirmek için örnek bir uygulama, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 55-72.
40. Süzer, M. S. (2020). Üniversite Öğrencilerinde Kültürel Duyarlılık ve Özgüven Algısı Arasındaki İlişki: Çağ Üniversitesi Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
41. TÜİK 2019. <https://www.tuik.gov.tr/>
42. Lenny, C. H., & Peng, Y. Q. (2014). Efficacies of different methods of teaching transcultural nursing practice in China. *Chinese Nursing Research*, 1, 17-24.
43. Fadaeinia, M. M., Miri, S., Azizzadeh Forouzi, M., Roy, C., & Farokhzadian, J. (2022). Improving cultural competence and self-efficacy among postgraduate nursing students: results of an Online Cultural Care Training Program. *Journal of Transcultural Nursing*, 33(5), 642-651.